

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АВІАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ**

з дисципліни «Метапсихологія та її паралогізми»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Укладач:
Професор кафедри авіаційної
психології Л.В.Помиткіна

Методичні рекомендації розглянуті та
схвалені на засіданні кафедри авіаційної
психології

Протокол № _14 від «_17»_12__ 2021 р.

Завідувач кафедри

Л.В.Помиткіна

Зразок методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи

Тема 5. Психологічна проблема свободи волі

План

1. Дайте філософське та інші визначення свободи волі.
2. Обґрунтуйте зв'язок між вчинками людини і іншими причинами (особливостями виховання, соціальними та природними умовами існування людини, її спадковістю тощо)
3. Охарактеризуйте дві ознаки свободи психологічних феноменів: вибір однієї з альтернатив.
4. Сучасні погляди на особистісну свободу у працях В.Чернобровкіної.

Література

1. Б Супрун А.П., Янова Н.Г., Носов К.А. Метапсихология: Релятивистская психология. Квантовая психология. Психология креативности. – К.: Либроком, 2013. -512 с.
2. Татенко В.А. Предмет и метод психологической науки: субъектная парадигма / В.А.Татенко// Предмет и метод психологии: антология / под. ред. Е.Б.Старовойтенко. – М.: Гаудеамус, 2005. –С. 419-509.
3. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Титаренко Т.М. – К.: Когито-Центр, 2010. – 304 с.
4. Чернобровкіна В.А. Психологія особистісної свободи: монографія / Віра Андріївна Чернобровкіна; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. - 458 с.

1. Готуючись до 1 го питання розгляньте різні наукові підходи до визначення поняття свободи волі.

Важливою тенденцією наукового психологічного мислення сьогодні є подолання підходу до особистості як до продукту детермінаційного й формувального впливу переважно зовнішніх чинників. Визначальні характеристики людини як істоти, яка посідає особливе місце у світі, пов'язуються з її саморозвитком й самотворчістю, суб'єктивним способом буття, основою якого є свобода (К. Абульханова, Г. Костюк, Д. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Слободчиков, В. Татенко та ін.). Принцип свободи, сформульований у сучасних підходах, наголошує на базовій потребі, цінності й праві людини бути вільною та обґрунтовує необхідність ставлення до неї як вільної й відповідальної (О. Кузьміна).

2. Для розкриття другого питання важливо оперувати різними поглядами в психологічній науці щодо діяльності й життєдіяльності особистості, продумати усі можливі зв'язки між вчинками людини і іншими причинами (особливостями виховання, соціальними та природними умовами існування людини, її спадковістю тощо) .

3. Внутрішню свободу розглядають у філософії також як феномен особистості, що відбиває своєрідність зв'язку між особистістю і світом, характер якого означається її здатністю долати зовнішню детермінацію, «творчо протистояти» світу, приймати й «переробляти» власну фактичність, усвідомлювати й змінювати межі своїх можливостей, здійснювати творчу діяльність. Свобода властива не всім людям, оскільки пов'язана з розвинутою духовністю й моральністю; вона відповідає високим рівням вольової саморегуляції активності, припускає структуру, зусилля, самоподолання й тому не тотожна всемогутності й свавіллю (М. Бердяєв, М. Мамардашвілі, Ж. Марітен, Ф. Ніцше, В. Франкл).

4. Для відповіді на четверте питання розглянете погляди сучасних вчених та особливо вітчизняних, а також праці Віри Чернобровкіної, яка зробила важливий внесок у розгляд цього питання. Українські та російські психологи розглядають свободу як особливе ставлення людини до себе і світу, що визначає спосіб її існування (С. Рубінштейн), як здатність особистості до саморозвитку і самотворчості (Г. Костюк) і поставати суб'єктом, автором власних дій і власного життя (В. Татенко, В. Петровський, В. Слободчиков), як форму саморегульованої активності особистості (Д. Леонтьєв), як усвідомлення та змінювання меж власних можливостей (О. Кузьміна) тощо.

У розглянутих підходах домінує функціональне розуміння свободи, в якому вона постає певною характеристикою, що визначає загальний принцип, або механізм функціонування психічної активності людини. Цей механізм полягає в самодетермінації, тобто свідомому, рефлексивному визначенні й регулюванні суб'єктом змісту, напрямку й процесу власної активності (поведінки, діяльності, життєдіяльності) на основі внутрішніх мотиваційних, цільових та ціннісно-смыслових чинників при опосередкованому впливі зовнішніх умов, унаслідок чого активність є відносно незалежною від них.

1.

Термінологічний словник

Свобода волі, залежність-незалежність, прийняття рішення, вибір, власне призначення особистості

Питання для самоперевірки

1. Обґрунтуйте яке визначення свободи волі вам імпонує найбільше.
2. Дайте характеристику зв'язку між вчинками людини і іншими причинами (особливостями виховання, соціальними та природними умовами існування людини, її спадковістю тощо).
3. Охарактеризуйте дві ознаки свободи психологічних феноменів: вибір однієї з альтернатив.
4. Поясніть «Усвідомлення «залежної незалежності». Що означає «Вияв власного призначення в світі, творчість» (за О.Потебня).
5. Сучасні погляди на особистісну свободу у працях В.Чернобровкіної.